

تاریخچه کرمان

در مدارک تاریخی و جغرافیایی اسلامی، این منطقه کرمان، کارمانیا، ژرمانیا، کرمانیا، کریمان، کارمانی و کرمانی ذکر شده است. اگر کارمان را در کلمه در نظر بگیریم (کار) به معنی جنگ و (مان) به مفهوم محل است که در مجموع معنی (جایگاه دلاوری و نبرد) دارد.

برخی از جغرافیادانان، نام قدیم این شهر را گواشیر (بردشیر) خوانده‌اند. گفته می‌شود؛ گواشیر همان (کوره‌اردشیر) یا شهر اردشیر بوده است که به تدریج به (گواشیر) تبدیل شده است. به استناد منابع تاریخی عرب و یهود، کرمان منسوب به کرمان بن هیتال

بن ارفحشه بن سام بن نوح است و نام آن در کتیبه بیستون به صورت (یوتیه) ذکر شده است. در دوره ساسانیان فرمانروای کرمان، عنوان شاه داشت، چنانکه بهرام چهارم (۳۸۸-۳۸۹ میلادی) به مناسبت اینکه در زمان پدرش والی کرمان بود به کرمانشاه (شاه کرمان) معروف بود. در این دوره سیرجان مهم ترین ناحیه کرمان محسوب می‌شد.

در دوره اسلامی و مقارن با ۲۱ تا ۲۴ هجری قمری و سالهای بعد از آن، کرمان همواره مورد هجوم اعراب قرار گرفت تا سرانجام در سال ۲۵۳ هجری قمری به تصرف یعقوب لیث، موسس سلسه صفاریان درآمد. پس از آن این سرزمین در زیر سلطه حکومت‌های قدرتمند زمان مانند سامانیان، دیلمیان، آل بویه و سلاجقه قرار گرفت. در سال ۶۱۹ هجری قمری مقارن با رسیدن چنگیزخان به خراسان، براق حاجب از امرای خوارزمشاهیان بر کرمان استیلا یافت و رسماً سلسله قراختائیان را بنیان گذاشت.

این سلسله از ۶۱۹ تا ۷۰۳ هجری قمری در کرمان سلطنت کردند. در زمان حکومت قراختائیان بود که مارکوپولو سیاح معروف ونیزی از کرمان دیدن کرد.

در سال ۷۱۴ هجری قمری امیر مبارزالدین محمد مؤسس سلسله آل مظفر، کرمان را تصرف کرد. بعد از انقراض این سلسله کرمان ضمیمه متصرفات امیر تیمور گورکانی شد و پس از تیموریان سلسله‌های قراقویونلو و آق‌قویونلو به ترتیب کرمان را تصرف کردند.

محمود افغان در دوبار لشکر کشی به کرمان به قصد تصرف اصفهان سرانجام توانست در سال ۱۱۳۲ هجری قمری، کرمان و سپس اصفهان را به زیر سلطه خود در آورد. پس از دفع اشرف افغان توسط نادر و خلع شاه طهماسب دوم از سلطنت، کرمان مانند سایر مناطق ایران به تصرف نادر، مؤسس سلسله افشاریه در آمد. بعد از کشته شدن او کرمان دستخوش هرج و مرج گردید و به وسیله افغان‌ها و بلوچ‌ها تاراج شد. کریم خان زند (۱۱۶۳-۱۱۹۳ هجری قمری) پس از سرکوبی مخالفان خود، خدامراد زند را با سپاهی به کرمان فرستاد و این سردار بدون هیچ گونه مانعی کرمان را تصرف کرد. بعد از انقراض سلسله زندیه به وسیله آغا محمدخان قاجار و تصرف کرمان، فرمان قتل عام اهالی بی‌گناه کرمان صادر شد و به دستور وی ۲۰ هزار نفر از نعمت بینایی محروم شدند و از سرهای عده‌ای از ساکنان بی‌گناه کرمان، کله مناره‌ها بر پا گردید.

شهر امروزی کرمان به برکت توسعه صنعتی، کشاورزی و فرهنگی، یکی از آبادترین شهرهای ایران به حساب می‌آید.

مراکز تاریخی و باستانی

آب انبار علی مردان خان

این آب انبار در مجموعه گنجعلی خان کرمان واقع شده است. میزان بارندگی کم و فقدان آب انبار تاریخی علیمردان (پسر گنجعلی خان) که داخل بازار مسگری غربی واقع شده، دارای ویژگی‌های معماری جالبی است که توجه بینندگان را به خود جلب می‌کند. تاریخ کتیبه موجود بنای مذکور ۱۲۰۹ هجری قمری است. سر در آب انبار کاشی کاری شده و سنگ‌هایی دارد که حکاکی شده‌اند.

مدرسه گنجعلی خان

این بنا در ضلع شرقی میدان گنجعلی خان واقع شده و روزگاری مدرسه‌ای پر رونق بود که بعدها به کاروانسرا تبدیل گردیده است. بر کاشی‌های کتیبه سر در آن تاریخ ۱۰۰۷ هجری قمری مطابق با ۱۵۹۸ میلادی نقش بسته و معمار آن محمد سلطانی یزدی بوده و مساحت آن ۷۲۴ متر مربع می‌باشد. حجره‌های متعدد آن در دو طبقه با شیوه معماری زیبایی طراحی شده‌اند.

این بنای تاریخی در حال حاضر محل سازمان میراث فرهنگی کرمان و دفتر مطالعات فنی جهاد دانشگاهی است. نمای داخلی و خارجی این مدرسه، کاشی کاری معرق می‌باشد که از عهد صفوی به یادگار مانده است. مدرسه گنجعلی خان و کلیه آثار آن در هجوم آغا محمد خان صدمات فراوانی دید و فقط از کتابخانه آن در حدود ۵۰۰۰ نسخه خطی نفیس به غارت رفت.

مدرسه حیاتی

مدرسه حیاتی سومین مدرسه داخل بازار است. سر در آن کاشی کاری است و دو صحن و حجره‌های آن یادآور معماری عصر قاجاریه است و از مدارس بزرگ و تاریخی کرمان به شمار می‌رود. در جوار این مدرسه محوطه‌ای بازتر از بازار وجود دارد که مشابه چهار سوق است و بدون سقف می‌باشد که در اصطلاح محلی به آن قیصریه می‌گویند.

مدرسه شفیعیه

این مدرسه که در سمت راست بازار اختیاری واقع شده، به همت میرزا محمد شفیع از نوادگان گنجعلی خان احداث شده است.

مدرسه ابراهیم خان

این مدرسه به فرقه شیخیه تعلق دارد. پلان آن به شکل مستطیل و دو طبقه است که حجره‌هایی در اضلاع درونی آن تعبیه شده است. عناصر کارکرد فضایی مدرسه عبارت است از حجره، محل تدریس، کتابخانه، مسجد، اتاق‌های خادم، چراغدار، آبکش و سرویس‌های بهداشتی.

این ساختمان از شاه نشین و محراب، ایوانچه‌ها و غرفه‌های اطراف آن تشکیل شده است. تزئینات نمای داخلی بنا، کاشی هفت‌رنگ با نقش گل و بوته، گلدان و باغ، مقرنس کاری و گچبری می‌باشد. تاریخ کاشی کاری این مدرسه ۱۲۳۰ هجری قمری است. رفیع‌ترین و زیباترین بادگیر کرمان در این مدرسه تعبیه شده است. همچنین ایوان شرقی و برج ساعت این مدرسه کاشی کاری و چشم‌اندازی زیبا دارد.

مقبره خواجه اتابک

مقبره خواجه اتابک که در محله جنوب شرقی نزدیک مسجد بازار قرار دارد، از بناهای ارزنده دوره سلجوقی در قرن ششم هجری است. نمای داخلی و خارجی بنا به وسیله گچبری و آجرکاری منظم تزئین شده است. مقدار زیادی از گچبری‌ها به مرور از بین رفته، حتی سقف مقبره حدود چهل سال قبل فرو ریخته و پوشش مجدد آن به وسیله اداره باستان‌شناسی انجام شده است. از آثار با ارزش بنای مقبره خطوط کوفی و ثلث آن می‌باشد که با گچ و آجر در نمای داخلی آن به کار رفته است.

گنبد جبلیه

در شرق کرمان و در امتداد خیابان زرسیف، به طرف مسجد صاحب الزمان، گنبد سنگی بزرگی پا بر جاست که به (گنبد گیری) نیز شهرت دارد. پلان گنبد هشت ضلعی است و طاقنماهای متعددی دارد. مصالح آن سنگ و گچ است و گنبد آن که الحاقی به نظر می‌رسد از آجر ساخته شده است. شیوه سبک معماری آن گویای تعلق آن به اواخر عصر ساسانی است که یا احتمالاً اوایل اسلام تعمیر و مرمت شده و یا با الهام از معماری ساسانی بنا گردیده است.

گنبد سبز

گنبد سبز از بناهای قرن هفتم هجری شهر کرمان است که به قبه سبز نیز شهرت دارد. این اثر از بقایای مدرسه و آرامگاه قراختائیان کرمان به یادگار مانده که در اثر زلزله ۱۳۱۴ هجری قمری قسمت اعظم آن ویران شد. در حال حاضر فقط سر در ورودی مدرسه باقی مانده است. بقایای دیوارهای آن و همچنین آرامگاه، زیر ساختمانهای مسکونی مدفون شده است. سقف ایوان آن بر اثر زلزله فروریخته و در دوران بعد بازسازی شده است. زیباترین قسمت ایوان کاشی کاری معرق آن است که در نوع خود بی نظیر است.

گنبد مشتاقیه

گنبد مشتاقیه در فلکه مشتاقیه کرمان قرار دارد و در دوره قاجاریه احداث شده است. سه گنبد بر روی سه مقبره به نام مشتاق علیشاه، شیخ اسماعیل و کوثر علیشاه بنا گردیده است. مشتاق علیشاه از گروه متصوفان قرن سیزدهم هجری است که در اواخر زمستان سال ۱۲۰۶ هجری قمری سنگسار شده است. جرم مشتاق این بود که قرآن را با نوای سه‌تار می‌خواند. گنبدی که بر روی مزار مشتاق قرار دارد، در ۱۲۶۰ هجری قمری بنا گردیده است. از جمله آثار هنری مقبره فوق کاشی کاری و تزئینات داخل آن است.

باغ شاهزاده ماهان

این باغ در ۶ کیلومتری ماهان قرار دارد، به دستور حاکم کرمان در اواخر دوره قاجاریه احداث شد. عمارت زیبای این باغ دارای قسمت‌های مختلف از جمله عمارت سردر، عمارت شاه نشین و حمام است. از قسمت‌های ارزشمند این باغ نحوه آبرسانی و حوض‌های آب آن است که به صورت پلکانی است.

چهارسوق گنجعلی خان

محل تقاطع دو راسته بازار را (چهار سوق) می‌گویند. در گذشته این مکان مهم‌ترین نقطه شهر محسوب می‌شد و نقش چهارراه اصلی شهر را ایفا می‌کرده است. چهارسوق مذکور جزئی از مجموعه گنجعلی خان است.

نمای داخلی گنبد این چهار سوق با گچبری‌های جالب و نقاشی‌های زیبای عصر صفوی (۱۰۲۴-۱۰۰۵ هجری قمری) همراه با چهره شهروندان مهم آن دوره به تصویر در آمده است. گنبد چهار سوق در زمان ساخت مرتفع ترین گنبد شهر به شمار می‌آمده است. نورگیرهایی که در اطراف گنبد تعبیه شده، روشنایی لازم را تامین می‌کند.

میدان گنجعلی خان

میدان گنجعلی خان، نظیر میدان نقش جهان اصفهان و میدان میرچخماغ یزد است، پیرامون خود بعضی از عناصر شهری را به وجود آورده است. به طوری که در سه ضلع آن بازار قرار دارد و در ضلع چهارم مدرسه گنجعلی خان بنا شده است. طول میدان ۱۰۰ متر و عرض آن ۵۴ متر است و ۵۳۴۶ متر مربع مساحت دارد. از نقطه نظر نمای ظاهری معماری، وجود طاقنماهای آجری، کاشی کاری، فضای سبز، حوض آب و ... بر زیبایی آن افزوده است.

یخدان مؤیدی

در گذشته‌های دور، بنای یخدان مؤیدی خارج از شهر کرمان قرار داشت که بر اثر توسعه شهری، اکنون داخل شهر جای گرفته و اطراف آن فضای سبز جالبی احداث شده است.

پلان یخدان دایره‌ای و پوشش آن از خشت و ملاط رس است و به صورت گبدي بزرگ نمایان است.

حمام گنجعلی خان

حمام گنجعلی خان برای تمامی جهانگردان و افرادی که از کرمان بازدید می‌کنند به یاد ماندنی است. این حمام مجموعه‌ای از تلفیق هنر معماری و کاربرد مصالح گوناگون با فضایی متناسب است. بنای حمام با کاشی کاری، نقاشی، گچبری، مقرنس کاری و کاربندی‌های زیبا بسیار ظریف است. سر در ورودی این حمام نیز با نقاشی‌های زیبای عصر صفوی تزئین شده است. معمار این مجموعه و حمام، استاد محمد سلطانی یزدی بوده است. این حمام دارای دو بخش رختکن و گرمخانه است. در غرفه‌های رختکن با ایجاد قرینه سازی در ایوان‌ها، ایوانچه‌ها و ستونهای سنگی، فضای مناسب و زیبایی را به وجود آورده‌اند. بخش گرمخانه شامل یک حوض آب سرد است با طاقی شبیه خیمه که هشت ستون حمام بر زیبایی آن می‌افزاید. سیستم کانال کشی آب و فواره‌ها چنان دقیق طراحی و اجرا شده است که از عجایب معماری حمام محسوب می‌شود. یکی دیگر از عجایب حمام (سنگ ساعت زمان) آن است.

حمام یا چایخانه سنتی و کیل

اولین بخش از مجموعه وکیل، بنای حمام قدیمی یا چایخانه امروزی وکیل است که در سال ۱۲۸۰ به شکل با شکوه و با تاثیر پذیری از سبک معماری عصر زندیه- قاجاریه احداث شده است. این بنا یکی از حمام‌های تاریخی، سنتی و باستانی کرمان بوده و به تقلید از حمام گنجعلی خان ساخته شده است. از کف تا دیوار آن کاشی کاری و سرامیک کاری شده و به دو بخش رختکن و گرمخانه تقسیم می‌شود. در سال‌های اخیر این حمام به چایخانه سنتی تبدیل شده و توسط اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اداره می‌شود.

حمام ابراهیم خان

این حمام یکی از حمام‌های جالب توجه قدیمی و سنتی کرمان است که در وسط بازار ابراهیم خان واقع شده و بر دو بخش رختکن و گرمخانه تقسیم می‌شود. این حمام از سال ۱۳۲۱ هجری قمری تا کنون دایر است. استحمام در این حمام خاطره و یاد حمام‌های قدیمی را زنده می‌کند.

کاروانسرای چهارسوق

این کاروانسرا در انتهای بازار سراجی قبل از چهار سوق گنجعلی خان واقع شده است. کاروانسرا دارای دو در ورودی می‌باشد که یکی به بازار سراجی و دیگری به بازار قلعه باز می‌شود. درهای حجره‌های آن چهار لنگه و چوبی بوده‌اند که با گذشت زمان به درهای فلزی تبدیل شده‌اند. این کاروانسرا دو طبقه است. دو راسته کوچک نیز در ضلع جنوبی و شرقی آن وجود دارد که سقفی بلند دارند.

کاروانسرای وکیل

این کاروانسرا در سمت چپ بازار وکیل واقع شده است و بزرگترین کاروانسرای کرمان و همچنین یکی از کاروانسراهای بزرگ ایران به شمار می‌آید. بنای آن به فرمان محمد اسماعیل خان وکیل‌الملک والی کرمان شروع شد و در زمان مرتضی‌قلیخان در سال ۱۲۸۷ به اتمام رسید.

سردر ورودی کاروانسرا از طرف بازار با کاشی کاری و گچبری تزئین شده است.

کاروانسرای میرزاعلینقی

داخل بازار وکیل، کاروانسرای کوچکی به نام میرزاعلینقی نیز وجود دارد که دو طبقه است و ۳۵ باب حجره دارد که بیشتر به صورت انبار در آمده‌اند و قدمت چندانی هم ندارند. در ادامه بازار وکیل، قیصریه دیگری نیز وجود دارد.

کاروانسرای لحاف دوزها

این کاروانسرا که در سمت بازار واقع شده به نام دیماری نیز خوانده می‌شود. ۱۲ باب حجره دارد که کلاً در آن‌ها لحاف‌دوزی می‌کنند. حدود قدمت آن ۱۰۰ سال است و با کاروانسراهای دیگر از نظر سبک معماری متفاوت است و جدیدتر به نظر می‌آید. کاروانسرای حاج مهدی

این کاروانسرا روبروی کاروان سرای هندوها و در جوار کاروانسرای چهار سوق واقع شده و بیشتر از یک قرن قدمت دارد. این کاروانسرا در ابتدا به دست زرتشتی‌ها تاسیس و اداره می‌شد و هنوز هم تعدادی از تجار یهودی و زرتشتی حجره‌هایی در آن دارند.

کاروانسرای هندوها

بین سال‌های ۱۸۵۰ تا ۱۹۲۵ میلادی به مدت ۷۵ سال دوران نفوذ انگلیس در کرمان بود، با تشویق آنها امر تجارت بین پارسی‌ها و هندوها رونق گرفت. در آن زمان قالی، شال و کتیرا از کرمان به هندوستان صادر می‌شد و به جای آن از هند چای، شکر، پارچه، شمع و ادویه وارد می‌کردند، لذا یک کاروانسرا در کرمان به نام کاروانسرای هندوها معروف گردید. این کاروانسرا به دست مرحوم حاج سید جواد امام جمعه (۱۱۵۰ هجری شمسی) ساخته شده و دو طبقه دارد. وجه تسمیه آن از هندی اخذ شده است. هنوز هم در ضلع شمالی این کاروانسرا، معبد هندوها با سبک معماری ویژه‌ای باقی مانده است. کاروانسرای مذکور از دو بخش تشکیل شده است. به بازار موازی ضلع شمالی کاروانسرای هند و (بازار هندو) نیز می‌گویند.

کاروانسرای حاج آقا علی

این کاروانسرا روبروی مسجد چهلستون و نبش خیابان شریعتی قرار دارد. تعداد حجره‌های آن ۳۸ باب است که در اثر تخریب شدید نیاز فراوان به بازسازی دارد.

کاروانسرای میرزا حسن

یکی از کاروانسراهای طولی کرمان، کاروانسرای دو طبقه میرزا حسن است که دارای ۵۵ باب حجره است که به مرمت نیاز دارند. یکی از درهای ورودی آن به بازار زرگری، دومی به بازار کفاش‌ها، سومی به بازار کلاه مالی مرتبط است.

تیمچه حاج آقا عبدالله

این تیمچه در سمت چپ بازار واقع شده و حجره‌های آن نقش انبار و کارگاه‌های عطاری بازار را دارند و از دو بخش تشکیل شده که بخش جلویی آن دو طبقه است و بخش دوم آن هم خانه‌ای است که به آن الحاق شده است. این تیمچه بیش از ۱۵۰ سال قدمت دارد و مجموعاً ۲۷ حجره را در خود جای داده است.

تیمچه کوزه‌گرها

این تیمچه که بزرگتر از تیمچه عطارها است و در جوار آن قرار گرفته، دو طبقه دارد. این تیمچه در گذشته مرکز تجاری یزدی بوده و در حال حاضر رونق سابق را ندارد و به انبار ریس (نخ قالی بافی)، پشم و پنبه تبدیل شده است. در ورودی این تیمچه بزرگ و چوبی است و طرح جالبی دارد.

جاذبه های طبیعی

بیلاقات ماهان

شهر ماهان در ۳۵ کیلومتری جنوب شرقی شهر کرمان در مسیر راه کرمان به بم واقع شده است. این شهر زیبا که در دامنه ارتفاعات قرار گرفته از چشمه‌ها و آب‌های فراوان برخوردار است. در ۶ کیلومتری جنوب ماهان باغی زیبا و بزرگ با ساختمانی جالب وجود دارد. این ساختمان زیبا و بیلاقی در دوره قاجاریه بنا گردید.

بیلاقات جوپار

شهر بیلاقی جوپار با مناظری زیبا در جنوب کرمان قرار دارد که با جاده‌ای آسفالت به کرمان و ماهان مرتبط می‌شود. این ناحیه پارکی زیبا و باغ‌هایی جالب و دیدنی دارد. مقبره مطهر امامزاده حسین که گفته می‌شود فرزند موسی بن جعفر (ع) است، در آنجا قرار دارد و زائرین زیادی جهت زیارت به آنجا می‌روند. جوپار بیلاق با صفایی است و شهرکی نسبتاً آباد به شمار می‌روند. انگور جوپار بسیار مرغوب و معروف است.

بیلاقات راین

راین یکی از بیلاقات شهرستان کرمان می‌باشد که فاصله آن تا کرمان ۱۱۰ کیلومتر و تا بم ۱۲۰ کیلومتر است و از نقاط خوش آب و هوای استان به شمار می‌رود. راین در دامنه قله کوه هزار قرار دارد که بلندترین قله استان و سومین قله ایران با ارتفاع ۴۴۵۰ متر است. این کوه در اکثر ماه‌های سال پوشیده از برف است و آبشاری زیبا در آن واقع شده است. در راین درختان چنار کهنسال و ستبری وجود دارد که بسیار دیدنی هستند.

چشمه حسین آباد (راین)

این چشمه در ۳۳ کیلومتری شمال غربی راین کرمان واقع شده و آب آن از دسته آب‌های بی‌کربناته سدیک است و تقریباً با آب‌های معدنی ویشی فرانسه مشابه است. این نوع آب‌ها در دستگاه گوارش باعث قلیایی شدن محیط معده و سپس تحریک ترشحات آن می‌گردند و در سیستم کبدی و لوزالمعده به سبب تحریک لوزالمعده و بزاق، اثر بهبود بخشی دارند.

چشمه قلعه عسگر

چشمه قلعه عسگر در ۱۱ کیلومتری روستای سلطان آباد، در جنوب کرمان واقع شده است. آب این چشمه از دسته آبهای کلروره سدیک سنگین و مشابه آب معدنی اوریاژ ایزر فرانسه است. این دسته آبها بیشتر مصارف خارجی دارند و در رفع بیماریهای لنفاتیسیم، راشیتیسیم، برخی بیماریهای پوستی، رماتیسم و بیماریهای زنانه مؤثر است.

چشمه معدنی ته خاتون

این چشمه در شرق کرمان به فاصله ۱۳ کیلومتری جوشان واقع شده است. از آب این چشمه برای استحمام استفاده می شود. آب این چشمه گرم از دسته آبهای کلروره سدیک و بی کربناته کلسیک گازدار است و آرام بخش دردهای مفصلی و عصبی است.

چشمه معدنی غرغره (باباترش)

چشمه معدنی غرغره در فاصله ۴۰ کیلومتری راین کرمان واقع شده است. این منطقه پوشیده از رسوبات کویری و حاوی املاح نمکی فراوان می باشد. آب چشمه غرغره از دسته آبهای کلروره سدیک بی کربنات کلسیک سنگین و شبیه آب معدنی اوریاژ ایزر فرانسه است. این نوع آب در درمان خارجی بیماریهای لنفاتیسیم، راشیتیسیم و بیماریهای پوستی، رماتیسمی و همچنین بیماریهای زنانه مصرف دارد.

چشمه آب معدنی ابارق

چشمه معدنی ابارق در جنوب شرقی کرمان در فاصله ۱۱ کیلومتری شمال دهکده ابارق واقع شده است. آب این چشمه از گروه آبهای کلوره سدیک و سولفات کلسیک نیمه گرم است که شبیه آب چشمه نیدربرون له بن فرانسه می باشد و برای دستگاه هاضمه بدن مفید است. مصرف این دسته آبها در درمان بیماریهای مفصلی نیز توصیه می شود از آب چشمه برای استحمام استفاده می کنند.

چشمه آب معدنی بوجان

چشمه معدنی بوجان در جنوب غربی کرمان به فاصله ۴۵ کیلومتری سیرجان قرار دارد. آب این چشمه نیز از دسته آبهای کلروره سدیک و سولفات کلسیک نیم گرم است.

چشمه معدنی رضاآباد

این چشمه به فاصله ۶ کیلومتری شمال روستای گزک در شمال کرمان واقع شده است. آب چشمه رضاآباد از دسته آب‌های کلروره سدیک و سولفات کلسیک نیم گرم می‌باشد و عمدتاً مورد استفاده استحمام قرار می‌گیرد. این منطقه را رسوبات آبرفتی دوران چهارم پوشانده‌اند.

چشمه معدنی پاچنار

این چشمه در ۶ کیلومتری شمال آبادی جرک و ۶۷ کیلومتری شمال کرمان واقع شده است. محل استقرار و نوع آب این چشمه نیز مانند چشمه معدنی رضا آباد می‌باشد.

چشمه آب معدنی بیشه

این چشمه معدنی در فاصله ۲۴ کیلومتری شمال شرقی کرمان و در شمال شهداد واقع شده است. آب چشمه از دسته آب‌های کلروره سدیک و سولفات کلسیک گرم است.

چشمه‌های آب معدنی اختیارآباد

چشمه‌های آب معدنی جوقن، بی‌بی، شهراء، جیوه و مرتضی علی در مجاورت دهکده اختیارآباد به فاصله ۱۴ کیلومتری غرب کرمان از زمین خارج می‌شوند. آب این چشمه‌ها از دسته آب‌های کلروره سدیک، سولفات کلسیک هستند که مشابه آب چشمه نیدر برون لدین فرانسه می‌باشد.

چشمه آب معدنی حوض نو

چشمه حوض نو در شمال شرقی کرمان واقع شده است. اطراف چشمه را رسوبات آبرفتی دوران چهارم زمین‌شناسی فرا گرفته است. آب چشمه حوض نو از دسته آب‌های سولفات سدیک و کلروره کلسیک است.

چشمه آب معدنی بغرا

این چشمه در فاصله تقریبی ۱۳ کیلومتری شمال بخش جوشقان در شمال شرقی کرمان قرار دارد. آب آن از گروه آب‌های سولفات کلسیک و بی‌کربنات سدیک گرم است. مصرف درمانی این دسته آب‌ها بیشتر خارجی است و برای بیماری‌های مفصلی نقرس استفاده میشود.

چشمه معدنی حوض آباد

چشمه حوض آباد در ۱۳ کیلومتری بخش جوشان در شمال شرقی کرمان قرار دارد. این آب نیز از دسته آب‌های سولفات بیکربنات سدیک می‌باشد که شبیه آب معدنی وتیل فرانسه می‌باشد.

اماکن زیارتی و مذهبی

مسجد گنجعلی خان

این بنا در گوشه شمال شرقی میدان گنجعلی خان و همجوار با مدرسه گنجعلی خان واقع شده و در واقع موزه کوچکی است از هنرهای تزئینی اسلامی نظیر کاشی کاری، گچبری و خطاطی که به سبک زیبایی آراسته شده‌اند. تاریخ بنای مسجد به ۱۰۰۷ هجری قمری مربوط است و چهارده باب مغازه از مجموعه یاد شده موقوفه این مسجد شده‌اند.

مسجد وکیل

این مسجد جزئی از مجموعه وکیل است که به سبک معماری عصر قاجاریه با آجر و گچ تزئین شده است.

مسجد جامع کرمان

این مسجد جزئی از مجموعه مظفری است که امیر مبارزالدین محمد مظفرمیبدی یزدی در سال ۷۵۰ هجری قمری آن را به اتمام رسانده است. سر در رو به مشرق آن از شلیک توپ‌های آغا محمدخان قاجار خراب شد ولی بعدها مرمت و بازسازی شد. ساختمان مسجد بر طبق اصول قرینه سازی، دو ایوان بزرگ تابستانی و زمستانی دارد.

مسجد ملک

مسجد ملک از نوع مساجد چهار ایوانی و یکی از بزرگترین مساجد کرمان است. قدمت این مسجد به قرن پنجم هجری یعنی زمان سلجوقیان می‌رسد. قسمت‌های مختلف مسجد مخصوصاً صفا اصلی در زمان وکیل الملک (۱۲۸۵ هجری قمری) و ایوان شرقی در قرن اخیر به وسیله مرحوم دیلمقانی بازسازی گردیده است. آنچه از قسمت‌های اصلی دوره سلجوقیان به جای مانده، برج آجری ضلع شمال شرقی و سه محراب گچبری شده است که یکی از محراب‌ها بر اثر تغییراتی که در بنا صورت گرفته در حال حاضر در پشت‌بام شبستان امام‌حسن (ع) قرار دارد. برج آجری مذکور نیز فرو ریخته و فقط قسمتی از آن باقی مانده که حفاظت و مرمت گردیده است.

مسجد چهل ستون

این مسجد به فرقه شیخیه تعلق دارد و در نیش خیابان شریعتی قرار گرفته است. مسجد به همت حاج آقا علی‌رفسنجانی در سال ۱۲۸۶ هجری قمری به اتمام رسیده است. مسجد چهل ستون به تقلید از مسجد وکیل شیراز متشکل از چهل ستون سنگی یکپارچه و بخش‌های الحاقی است که بر وسعت و زیر بنای آن افزوده است.

آرامگاه شاهزاده حسین جوبار

شاهزاده جوبار یکی از بقاع متبرکه بخش جوبار از توابع کرمان است. بنای این زیارتگاه به دوره صفویه مربوط است که در دوره قاجاریه تعمیر و تکمیل شد.

بنای شاهزاده حسین متشکل از حیاط، حرم، گنبد و رواق می‌باشد. از تزئینات جالب توجه دوره صفویه آن کاربردی رواق اطراف حرم را می‌توان نام برد.

موقعیت جغرافیایی استان کرمان

استان کرمان در جنوب شرقی ایران واقع شده و از شمال با استان‌های خراسان و یزد، از جنوب با استان هرمزگان، از شرق با سیستان و بلوچستان و از غرب با استان فارس همسایه است. مساحت این استان در حدود ۱۷۵۰۶۹ کیلومتر مربع می‌باشد. استان کرمان پس از استان خراسان دومین استان پهناور کشور می‌باشد و در حدود ۱۱ درصد از خاک ایران را در بر گرفته است. این استان یکی از مرتفع‌ترین استانهای کشور و شهرستان بافت آن با ۲۲۵۰ متر ارتفاع از سطح دریا مرتفع‌ترین شهرستان استان می‌باشد. ارتفاعات این استان از رشته کوه‌های مرکزی ایران چین خوردگی‌های آتشفشانی آذربایجان شروع می‌شود و تا بلوچستان امتداد دارد و دنباله آن چندین بار در فلات مرکزی به وسیله حوزه‌های پست داخلی و کویر قطع می‌شود. رشته کوه‌های مرکزی در این منطقه دشت‌های وسیع استان را از یکدیگر جدا می‌سازند. این کوه‌ها به طور کلی ۲ رشته عمده هستند که از شمال غربی به جنوب شرقی کشیده شده‌اند و مهم‌ترین آن رشته کوه‌های بشاگرد کوهبنان است. این رشته کوه‌ها دنباله کوه‌های جندق و بیابانک هستند که تا کرمان و بم گسترش یافته‌اند. رشته دوم کوه‌هایی هستند که از یزد تا کرمان و چال جازموریان کشیده شده‌اند و به موازات رشته اول امتداد دارند. سابقه سکونت و استقرار انسان در سرزمین کرمان به هزاره چهارم قبل از میلاد می‌رسد. این منطقه یکی از قدیمی‌ترین نواحی ایران به شمار می‌رود و در گذر زمان، گنجینه‌های فرهنگی تاریخی گرانبهایی در آن پدید آمده که نمایانگر روند تاریخی و حیات اقتصادی، اجتماعی آن است.

صنایع استان دستی کرمان، در زندگی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم مناطق مختلف استان نقش بسزایی دارد. مهمترین صنایع دستی رایج در استان کرمان عبارت است از:

قالیبافی:

کرمان از مراکز مهم قالیبافی ایران به شمار می‌آید. این شهر در آغاز قرن بیستم میلادی یکی از معروفترین مراکز قالیبافی جهان به شمار می‌آمده است، چنان که در آستانه جنگ جهانی اول تعداد دارهای قالی در این استان به بیش از پنج هزار می‌رسید.

طرح و رنگ در قالی کرمان اهمیت بسیار دارد، چنانچه کمتر میتوان دو قالی را از نظر رنگ و نقشه شبیه به یکدیگر پیدا کرد. فرش کرمان ریز بافت و عموماً ۴۰ رج در گره است و بیشتر در ابعاد ۶۰*۱۰۰ - ۱۵۰*۱۰۰ - ۱۲۰*۲۰۰ بافته میشود. در گذشته فرشهای ۱۰۰ متری نیز به صورت سفارشی در کرمان بافته شده است که اینکار افتخاری برای صنعت و هنر قالیبافی به شمار میآید. دارهای قالیبافی کرمان عموماً عمودی است و تنها در منطقه سیرجان و حومه آن استفاده از دارهای افقی رواج دارد. گره رایج در قالیبافی کرمان "فارسی" است. بخشی از پشم مصرفی قالیبافان کرمان از خود منطقه و بقیه از خراسان و کرمانشاه تأمین می شود. علاوه بر کرمان در مناطق رفسنجان، جوبار، ماهان، روار، کوهپایه، چترود، خانوک، هوتک، سرآسیاب و سردار نیز قالیبافی رواج دارد.

در کلیه این مناطق از پشم مرغوب برای بافت قالیهای درجه یک استفاده به عمل می آید و تار و پود کلیه تولیدات از نخ پنبه ای است. فرش ها عموماً دو پوده بافته می شود و فقط در منطقه "راور" گاهی فرشهای بسیار مرغوب سه پوده است. طرحهای معروف قالی کرمان عبارت است از: شاه عباسی، افشان، ترنجی، خوشه، برگ فرنگی، درختی، شکارگاه و قاب قرآنی. قالیچه های افشار:

در منطقه سیرجان قالیچه هایی موسوم به افشاری بافته می شود که دارای معروفیت خاصی است. این قالیچه ها توسط ایل افشار که به کرمان کوچ کرده اند بافته می شود.

از نظر قالیبافی، ایلات افشار و روستاییان این منطقه هر یک از دیگری چیزهایی اقتباس کرده اند و اگر رنگ ها ایلاتی است، برخی نقش ها کاملاً با طرحهای ایلاتی متفاوت است. با این همه چادر نشینان گره ترکی و روستائیان گره فارسی به کار می برند. نقش ها شکستگی خاصی دارند (مانند نقش مرغی) و یا نقش ترنجی که بافتن هر یک پوشیده از نگاره های کوچک است. در واقع اصالت قالیچه های کرمان را در کارهای ایلات افشار باید جستجو کرد که نقشه و طرز بافت آنها وجه مشترکی از هنر مردم آذربایجان و کرمان است که به خوبی با هم آمیخته شده اند.

گلیم شیریکی پیچ:

شیریکی پیچ نامی است که بافندگان ایلیاتی و گاه روستایی کرمان به نوع خاصی از گلیم می دهند. این نوع گلیم که در اصطلاح بومی با عناوین "شیریکی پیچ" و "سوزنی" نیز از آن یاد می شود ظاهری همانند قالی دارد و بافت آن نیز درست به اندازه بافت قالی مشکل و وقت گیر است.

شیریکی پیچ از جمله سوماکهای مشهور ایران است که در مناطق عشایری و روستایی شهرهای سیرجان، بافق و کرمان بافته می شود.

پته دوزی:

پته دوزی هنر دست دوز زنان و دختران کرمانی است و پته دوزان با بهره گیری از نخ های رنگین نقش هائی زیبا را بر زمینه پارچه های دستباف به نام "عریض" می دوزند. پته دوزی علاوه بر کرمان در شهرهای رفسنجان، سیرجان و ماهان و ... رواج دارد. یکی از معروفترین پته ها، روپوش مقبره شاه نعمت ... ولی در ماهان کرمان است که یکی از پرکارترین پته های تولید شده در ایران بوده و بیش از یک قرن از عمر آن می گذرد.

معروفترین نقوش پته، طرح پته ای یا درخت زندگی است که به نامهای متعدد در پته به کارگرفته می شود، مانند پته میری، پته ترمه ای، پته جقه ای، پته بادامی، پته سربندی، پته افشاری، پته کردستانی و غیره. از دیگر طرحهای پته دوزی، پیچک ترنج، سروچه، نقوش حیوانی بخصوص پرندگان و لچک ترنجی را می توان نام برد.

شال بافی:

شال بافی یکی از رشته های قدیمی و اصیل صنایع دستی در "هوتک" کرمان است. معمولاً خانگی است و کارگاه در خانه قرار دارد.

عریض بافی:

عریض پارچه دستباف پشمی و نسبتاً ضخیم است که بر روی آن زنان پته دوز، پته دوزی انجام میدهند. در گذشته از عریض استفاده های دیگری نظیر کت و پالتو می شد ولی امروزه مصرف عریض بسیار کم شده و حتی در پته دوزی نیز محدود شده است. ساخت فرآورده های مسی تزئینی:

ماده اولیه این صنعت مس است که به سه صورت ورق، لوله و شمش مورد استفاده قرار می گیرد. محصولات تولیدی عبارتند از: سینی، کشکول، قندیل، تبرزین، تابلو و غیره... .

از دیگر صنایع دستی رایج در استان کرمان، باید از ترمه بافی ذکر نام کرد که البته تولید آن حد ناچیزی بوده و تنها به چند صنعتگر هنرمند محدود می شود.

از صنعتگران مطرح استان کرمان می توان آقای علی یگانه (روکارگیر فرش)، سید کرمان، محمد فریزنی (مس چکشی کرمان)، خانم عصمت زبردست گلیم باف، خانم زهرا خضری قالیباف، خانم زهرا جعفر آقائی گلیم باف، خانم مطهره صافی زاده پته دوز، خانم منیژه محسنی گلیم باف و خانم سکینه محمدی قالیباف نام برد.

تاریخچه شهر بابک

شهر بابک از شهرهای قدیمی ایران است و بنای آن را به بابک پدر اردشیر بابکان نسبت می دهند. اردشیر بابکان مؤسس سلسله سلاطین ساسانی بوده و شهر فعلی بابک در آن زمان از توابع کرمان محسوب می شده است. جغرافی دانان مانند اصطخری و مقدسی از آن نام برده و لی درباره آن توضیح نداده اند. پیشینه تاریخی شهر بابک با جغرافیای تاریخی کرمان درهم آمیخته است. ناحیه تاریخی میمند

میمند مرکز دهستان میمند از شهر بابک و یکی از روستاهای شگفت ایران می باشد. این روستا دارای ساختار ویژه ای در معماری و احداث سکونت گاه های روستایی است و یک ناحیه تاریخی استقرار انسانی در نواحی مرکزی ایران محسوب می شود. در این روستا دژی مرکب از دخمه هایی وجود دارد که حدود چهارصد متر مربع وسعت دارند و دارای ۱۵ اتاق سنگی دایره ای شکل بدون سقف می باشد. این مکان ظاهراً محل قرار دادن مردگان بوده که استخوان مردگان همراه با اشیای دیگر در آن کشف شده است. خانه های قدیمی این روستا مانند مناره در دل کوه کنده شده اند. جنس کوه از سنگ های رسوبی و سخت است و اتاق هایی که در دل آن کنده شده اند نیز بسیار محکم هستند.

کوه بی سوخته

این کوه در ۴۵ کیلومتری شمال غربی شهر بابک در قسمت شمال روستای آبدار واقع شده و ۲۷۵۰ متر ارتفاع دارد.

تاریخچه بم

بم در قدیم یکی از پنج کوره ایالات فارس بود. بم در مسیر جاده هایی که جنوب شرقی ایران را با سیستان، افغانستان، و بلوچستان مرتبط می کند قرار دارد. به همین جهت این شهر از دوره ساسانیان اهمیت نظامی و بازرگانی زیادی داشته است. این شهر در سال ۱۱۳۱ هجری قمری به تصرف محمود افغان در آمد، ولی به علت شورش که در قندهار روی داد آنجا را رها کرده و عازم قندهار شد ولی بار دیگر در سال ۱۱۳۴ هجری قمری بر بم استیلا یافت و این وضع تا سال ۱۱۴۳ که نادر، اشرف افغان را شکست داد ادامه داشت. در همین شهر بود که لطفعلی خان زند در سال ۱۲۰۹ هجری قمری توسط آقا محمد خان قاجار

دستگیر شد. خان قاجار به یادگار این موفقیت کله مناره‌ای از سرهای ۶۰۰ تن از مخالفین خود در بم بر افراشت. شهر و قلعه باستانی بم یکی از یادگارهای شگفت معماری فلات مرکزی ایران می‌باشد.

ارگ جدید بم

در جوار ارگ قدیم بم مجموعه توریستی ارگ جدید احداث شده است که یکی از مجهزترین مناطق توریستی - صنعتی ایران محسوب می‌شود. شهرک عظیم و مدرن ارگ جدید با برخورداری از پیشرفته‌ترین تجهیزات دارای دهکده توریستی مدرن، تاسیسات رفاهی و فضاهای تفریحی متعدد و ... است.

در این دهکده انواع واحدهای مسکونی منطقه کویر به شکل سنتی خود احداث گردیده و وجود چند باغ بر جذابیت آن افزوده است. شهر جدید ارگ بم دارای اقامتگاه‌های مدرن توریستی مشتمل بر ۱۲ هتل پنج ستاره، چهار ستاره و سه ستاره با استانداردهای ممتاز اقامت، فضای سبز، امکانات ورزشی و رفاهی می‌باشد. علاوه بر آن، مکان‌های پذیرایی شامل رستوران، چایخانه سنتی، کافی شاپ، بوفه و تریا و دیگر تسهیلات پذیرایی از امکانات این مجتمع تفریحی و توریستی محسوب می‌شود.

ارگ قدیم بم

ارگ بم در شمال شرقی شهر بم و در دامنه صخره‌های عظیم واقع شده است. این قلعه، شهر قدیمی بم می‌باشد این قلعه از سه جهت به باغ‌ها، خانه‌های مسکونی و زمین‌های کشاورزی منتهی می‌شود و از سمت شمال در امتداد رودخانه‌ای قرار گرفته است. این شهر قدیمی از چهار قسمت و ۳۸ برج دیده بانی تشکیل شده و مساحت آن در حدود ۲۰۰۰۰ متر مربع است. گرداگرد این قلعه دارای خندق عمیق می‌باشد تا از یورش بیگانگان مصون بماند. مصالح اصلی بنا خشت خام، گل رس و کاه است، ولی در بعضی قسمتهای آن سنگ و آجر و تنه درخت خرما نیز به کار رفته است.

ارگ بم از قسمتهایی تشکیل شده که عبارتند از: دروازه ورودی، محله عامه نشین، سربازخانه و بنای مرکزی (حاکم‌نشین). در ارگ بم خانه‌های عمومی کنار کوه، روی زمین مسطح بنا شده و از نظر شهرسازی و عناصر زندگی شهری، مجموعه کاملی است که تا حدودی نیازهای جامعه زمان خود را رفع می‌کردند.

مکان‌های شناخته شده آن بازار، حسینیه، مسجد، آتشکده، زورخانه، حمام عمومی و سابات جهودها است. مجموعه بنای حاکم نشین را عمارت چهارفصل و خانه‌ای تشکیل می‌دهد. عمارت چهار فصل سه طبقه دارد که محل استقرار حکومت قلعه بوده است. این بنا که به دوران پیش از اسلام مربوط می‌شود توسط بهمن بن اسفندیار ساخته شده است.

بیلاقات ده بکردی

ده بکردی معروفترین بیلاق مهم استان و شاید جنوب شرقی ایران است که در دامنه کوه شیر و کوه‌های بارز واقع شده است. این منطقه از توابع شهرستان بم است و تنها ناحیه، با آب و هوای معتدل این منطقه است که در مسیر ارتباطی بم و کرمان به جیرفت و بندر عباس قرار دارد.

ده بکردی از نواحی شگفت‌انگیز استان کرمان به شمار می‌رود و مانند بهشتی میان دو منطقه بسیار گرم بم و جیرفت قرار گرفته است. این منطقه در دره‌ای سرسبز و خنک واقع شده و از درختان گردو، بادام، صنوبر و ... پوشیده شده است.

بیلاقات مسکون

منطقه بیلاقی مسکون در مسیر ارتباطی بم به جیرفت قرار دارد و فاصله آن تا جیرفت ۳۰ کیلومتر می‌باشد. این منطقه، آبادی‌های زیاد، مناظری زیبا و هوایی دل‌فریب دارد و تابستان‌ها به مرکز تفرجگاهی بزرگ تبدیل می‌شود.

کوه هزار

این کوه در ۱۱۴ کیلومتری شمال غربی بم در دهستان راین واقع شده و ۴۴۶۵ متر ارتفاع دارد. کوهستانی است به وسعت ۹۰۰ کیلومتر مربع مرکب از کوه‌های سربند و سرمشک که به وسیله ارتفاعات پست تری از سوی غرب به کوه‌های لاله‌زار و از جنوب به کوه بهرآسمان اتصال یافته است.

کوه قدمگاه

این کوه در ۳۸ کیلومتری جنوب غربی بم و در مجاورت دهستان آب‌گرم قرار دارد که موقعیت دقیق استقرار آن شرق روستای در رود می‌باشد. این کوه از رشته کوه‌های بارز محسوب می‌شود و ۳۵۲۰ متر ارتفاع دارد.

تاریخچه جیرفت

مورخین و جهانگردان عقیده‌دارند که شهر جیرفت در اثر سیل بنیان کنی نابود گردیده و خرابه‌های شهر قدیمی جیرفت در یک کیلومتری جیرفت فعلی (سبزواران) قرار دارد. خرابه‌های شهر قدیم را به عهد دقیانوس نسبت داده‌اند و از این خرابه‌ها سکه‌ها و آثار عتیقه بسیار به دست آمده است. جیرفت از دو کلمه (جیر) به معنی پست و پایین و (افت) به معنی افتاده تشکیل شده است و به طور کلی جیرفت به معنای (جلگه پست آبرفتی) است.

نام جیرفت در سال ۳۵ هجری قمری برای اولین بار به مناسبت تصرف آن توسط مجاشع بن مسعود در تاریخ ثبت شده است و از تاریخ نیز مکرر از آن شهر نام برده شده است.

به استناد گفته یاقوت حموی، جیرفت (جرودس) نام داشت. جیرفت قبل از حمله مغول یکی از شهرهای آباد و ثروتمند جهان اسلام بود. شاهراهی که از خلیج فارس و بندر هرمز عبور می کرد و راهی که از هندوستان و از طریق جالق امتداد می یافت در جیرفت به هم متصل می شد. همچنین کالاهای تجارتي که از هندوستان به ایران صادر می شد از جیرفت به سایر شهرهای ایران توزیع می گردید.

مارکوپولو تاجر و صیاح ونیزی از این شهر به نام کامادای یاد کرده است. ظاهراً در زمان عبور وی این شهر بکلی ویران شده بود. مقبره امیرحیدر (گورخان)

این مقبره یادگاری از دوره صفویه می باشد که در باغی بسیار زیبا و محصور از درختان مختلف، در اسفندقه جیرفت قرار دارد. نقشه گنبد آن از داخل چهارضلعی و در مراحل بعد به هشت طاقنا تبدیل شده و گنبد مدوری بر روی آن احداث گردیده است. قلعه سموران

قلعه سموران از سنگ های مرمر متمایل به قرمز ساخته شده و در فاصله ۳ کیلومتری شمال غربی روستای رودفرق و در ۶۰ کیلومتری شرق شهر جیرفت بر بلندای کوهی احداث شده است. چاه نسبتاً عمیق قلعه با گذشت قرون متمادی و آسیب های فراوان هنوز عمق خود را حفظ کرده و طریقه سنگ چینی کناره های آن بسیار جالب توجه می باشد. ساختمان این قلعه به قرون قبل از اسلام تعلق دارد، اما در قرون اولیه اسلامی بازسازی شده است و در دوران حکومت سلجوقیان قلعه مشهوری بوده است. این قلعه به علت استحکام و موقعیت طبیعی منطقه شباهت زیادی به قلاع اسماعیلیه دارد. بیلاقات دلفارد

یکی دیگر از بیلاقات استان کرمان، بیلاقات دلفارد می باشند که از توابع جیرفت به شمار می آید و در ۳۰ کیلومتری مسیر جیرفت - ساردوئیه قرار گرفته و جاده آن آسفالته است. دلفارد از مراکز مهم پرورش زنبور عسل و تهیه عسل است. بیلاقات در بهشت (در هزار)

این بیلاق در مرکز بخش ساردوئیه از بخش های شهرستان جیرفت در مسیر جاده راین به جیرفت و بافت قرار دارد. فاصله مرکز بخش ساردوئیه تا کرمان ۱۶۰ کیلومتر است.

در بهشت که به آن دوره بهشت نیز می گویند، در تابستان مرکز بیلاق عشایر کوچرو رودبار است. ساردوئیه پوشیده از درخت و جنگل است و چشمه های آب آن در هر گوشه می جوشد.

بیلاقات اسفندقه

ناحیه خوش آب و هوای اسفندقه در ۷۲ کیلومتری جیرفت و بافت قرار گرفته است و لذا بوته‌های اسفند آن نیز معروف است. اسفندقه یک بنای با ارزش تاریخی به نام مقبره میر حیدر یا گور خانه دارد که از دوره صفوی به یادگار مانده است. آب معدنی آن به آب بادگشیدکی معروف است و برای امراض پوستی و مفصلی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کوه سرشک

این کوه با ارتفاع ۴۰۴۸ متر در ۱۰۵ کیلومتری شمال غربی جیرفت قرار دارد و دومین قله از کوه‌های هزار است که سرچشمه رودهای رود رو و هلیل رود می‌باشد. از ارتفاعات مهم این کوه قله (دندان هنزا) است که در غرب روستای هنزا قرار دارد و حدود ۳۶۵۰ متر ارتفاع آن می‌باشد.

تاریخچه رفسنجان

رفسنجان اسامی مختلفی دارد که بیشتر در ارتباط با ذخایر زیر زمینی آن نامگذاری شده است. مانند رفسنگان یا رفسنگ به معنای مس که معرب آن رفسنجان است. این شهر قدمتی دیرینه دارد و باغهای پسته آن مشهور است.

کوه پورکان

این کوه در شمال شرقی شهر بابک و غرب شهرستان رفسنجان واقع شده و از کوه‌هایی چون نجیب، اسپزا، محمدآباد و... که ارتفاع غالب آنها بیش از ۲۵۰۰ متر می‌باشد، تشکیل یافته است. خشک‌رودها و مسیل‌های چندی از این کوهستان سرچشمه می‌گیرند که مهم‌ترین آنها رودخانه جاروچی نام دارد که رو به شمال جریان یافته و در شوره‌زارهای پیرامون انار فرو می‌رود.

چشمه حسین‌آباد

این چشمه در فاصله ۳۶ کیلومتری جنوب غربی رفسنجان واقع شده است. مظهر چشمه در سردابه‌ای که با پله پایین می‌رود و در زمین‌های آبرفتی دوران چهارم که اطراف آن را چین‌خوردگی‌هایی پوشانده است، قرار دارد.

آب این چشمه از نوع آبهای کلروه سدیک و سولفات کلسیک گوگردی است. خواص درمانی این نوع آبها به سبب همراه بودن گوگرد با ترکیبات کلروه باعث درمان بیماری‌های رماتیسمی، پوستی، گوش و حلق و بینی و بیماری‌های زنان و مجاری ادرار می‌شوند.

چشمه آب معدنی قاسم‌آباد

این چشمه به فاصله ۶ کیلومتری شرق رفسنجان در روستای قاسم‌آباد واقع شده و در اصل قنات قدیمی است که آب آن از سالهای گذشته مورد استفاده درمانی، اهالی منطقه بوده است.

آب این چشمه در درمان بیماری‌های رماتیسمی، گوش و حلق و بینی موثر می‌باشد و همچنین اثر نیرو بخش نیز دارد.

چشمه معدنی آباد اوران

این چشمه در ۵۸ کیلومتری شمال شرقی رفسنجان قرار گرفته و اطراف آن را منطقه شنهای روان دوران چهارم فرا گرفته‌اند و مظهر چشمه در دهانه کوهی به نام دره زرد که در امتداد کوه اوران است قرار دارد. خواص درمانی آب این چشمه عبارت است از آسان ساختن اکسیداسیون و دفع مواد ازته، همچنین اثر مقوی و مؤثر در دستگاه گوارش و بیماری‌های عصبی و زنان دارد.

امامزاده شاه سلیمان

این امامزاده از بناهای دوران صفوی در جوپار است. ارزش زیارتی آن به مانند شاهچراغ در شیراز گزارش شده است. ساختمان این امامزاده در فضای مشجری قرار گرفته و از زیارتگاه‌های معتبر کرمان محسوب می‌شود و معماری جالب توجهی دارد.

تاریخچه سیرجان

نام این شهر سیرگان بوده است و بنای آن را به بهمن اشکانی نسبت می‌دهند، اعراب آن را سیرجان می‌نامند. در قرون وسطی ایالت کرمان دارای دو کرسی بود: سیرگان و بردسیر.

جغرافیا نویسان اسلامی سیرگان را به صورت (السیرجان) ضبط کرده‌اند. خرابه‌هایی که در سالیان اخیر در محل قلعه سنگ در شرق سعیدآباد که بر سر راه بافت کشف شد، به احتمال زیاد همان محل سیرگان قدیم است. پس از استیلای مسلمانان بر ایران، کرمان همچنان مرکز ایالت بود و این موقعیت را تا اواسط قرن چهارم هجری که جنوب ایران به تصرف آل بویه درآمد، حفظ کرده بود. در زمان این سلسله مرکزیت ایالت کرمان از سیرگان به بردسیر منتقل شد، به همین علت سیرگان اهمیت و اعتبار خود را از دست داد. پس از حمله مغول، سیرجان به تصرف سلاطین آل مظفر درآمد و بعد از انقراض این سلسله توسط امیر تیمور، شخصی به نام گودرز هنوز در آن منطقه حکومت می‌کرد. سرانجام تیموریان پس از دو سال محاصره شهر را به تصرف در آورده‌اند و آن را به ویرانه‌ای مبدل ساخته‌اند. سیرجان امروزی رو به آبادی و توسعه تجاری و صنعتی است و بارانداز معروف و پر رونقی دارد.

باغ سنگی

باغ سنگی در ۲ کیلومتری دهستان بلورد و ۴۰ کیلومتری سیرجان واقع گردیده و کلاً از سنگ ساخته شده است. سازنده آن مردی کر و لال بود که تمام شکوه‌های خود این منظره بدیع و عجیب با گویاترین شکل بیان کرده است. جایی که او برای

ساختن باغ سنگی انتخاب کرد، بقایای باغ متروکی بود که تمام درختان آن خشک شده بودند. او تنه درختان خشک شده را از زمین بیرون نیاورد و بر سر شاخه هر درخت با ریسمان و سیم سنگ‌های درشت آویخته است.

آرامگاه میر زیبر

این بنا در شرق روستای شریف آباد از توابع دهستان سعادت آباد سیرجان در کنار قبرستان روستا قرار دارد. فضای داخلی بنا دارای تزئینات و کتیبه‌های متعددی است که هر کدام در نوع خود از زیبایی‌های منحصر بفردی برخوردار می‌باشند. با آنکه گچبری محراب تاریخ ربیع‌الاول سال ۷۵۱ هجری قمری را نشان می‌دهد، اما عقیده بر آن است که این بنا مربوط به قبل یا اوایل اسلام بوده که در زمان سلطنت محمد مبارز - اولین امیر خاندان آل مظفر - مرمت و به مسجد تبدیل شده است.

کوه بید شیرین

این کوه با ارتفاع ۲۹۷۳ متر در ۵۸ کیلومتری سیرجان واقع شده است و سرچشمه رودخانه حسین آباد سوچ می‌باشد. دهستان بلورد از شهرستان سیرجان در دامنه غربی و دهستان گوغر از شهرستان بافت در دامنه شرقی این کوه قرار دارند.

کل کوهی

این کوه با ارتفاع ۳۷۶۵ متر در غرب روستای باغ سرخ از توابع دهستان کوه پنج شهرستان سیرجان در ۸۰ کیلومتری شمال شرقی این شهر واقع شده است.